

HEMBYSE ARCHEOLOGIE

Gent, Gustaaf Callierlaan 255-256

ONDERZOEKSRAPPORT HEMBYSE ARCHEOLOGIE

N°. 55

ONDERDEEL 3: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN
VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE
BODEM

Bureaustudie

De Smaele Bart & Pieters Hadewijch

2018

INHOUDSOPGAVE

1	ADMINISTRATIEVE FICHE	3
2	INLEIDING	4
2.1	Juridisch kader	4
2.2	Onderzoeksopdracht	5
3	GEMOTIVEERD ADVIES	7
3.1	Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek.....	7
3.2	Impactbepaling van de geplande werken	8
3.3	De waardering van de site.....	8
3.4	Bepaling van de maatregelen	9
4	PROGRAMMA VAN MAATREGELEN.....	10
4.1	Vraagstelling en onderzoeksdoelen	10
4.2	Onderzoeksstrategie en -methode.....	10
4.3	Onderzoekstechnieken	11
4.4	Afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk.....	11
4.5	Randvoorwaarden.	11
5	BESLUIT	12
6	LIJST VAN GEBRUIKTE GRONDPLANNEN.....	13
7	LIJST VAN FIGUREN.....	14

1 ADMINISTRATIEVE FICHE

Projectcode Onroerend Erfgoed	2018H67
Projectgebied	Gent, Gustaaf Callierlaan 255-256
Grootte projectgebied	353,89 vierkante meter
Ligging	Oost-Vlaanderen, Stad Gent, Gustaaf Callierlaan 255-256
Lambert 72-coördinaten (m)	(NO): X: 105575,91 x Y: 192322,391 meter (ZW) X: 105552,656 x Y: 192301,018 meter
Kadaster	Afdeling: 4 Sectie: D Percelen: 2841G5, 2841B23
Initiatiefnemer	Zie privacyfiche
Uitvoerder	Hembyse Archeologie
Interne projectsigle Hembyse Archeologie	GEN-GCA
Type onderzoek	Archeologienota
Verantwoordelijke uitgever van het onderzoeksrapport	Hembyse Archeologie
Plaats en jaar van uitgave	Gent, 2018
Wettelijk depot	ISSN 2566-2732
Bibliografische referentie	De Smaele B. & Pieters H., 2018. <i>Archeologienota naar aanleiding van een nieuwbouwproject te Gent, Gustaaf Callierlaan 255-256</i> , Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 55, Gent.
Termijn van het onderzoek	7 werkdagen
Betrokken actoren en specialisten met vermelding van rol/functie	Hadewijch Pieters/erkend archeoloog/veldwerkleider Bart De Smaele/erkend archeoloog Hembyse BVBA/erkend archeoloog
Gecontacteerde regiospecialisten	Gunter Stoops (Dienst Stadsarcheologie Gent)
Resultaten	19 ^e -eeuwse bebouwing
Aanbeveling	Geen verder onderzoek
Bewaarplaats archief	Hembyse Archeologie
Van toepassing zijnde Onroerenderfgoeddepot	Het onderzoeksgebied valt binnen het werkingsgebied van de Zwarte Doos, Dienst Stadsarcheologie Gent
Opmerkingen	Nvt.

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.

2 INLEIDING

2.1 Juridisch kader

Op 11 juli 2018 werd Hembyse Archeologie de opdracht verleend om het archeologisch kennispotentieel van een gebied aan de Gustaaf Callierlaan 255-256 te Gent te onderzoeken, dit conform het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Dit dient te gebeuren in de vorm van een archeologienota.

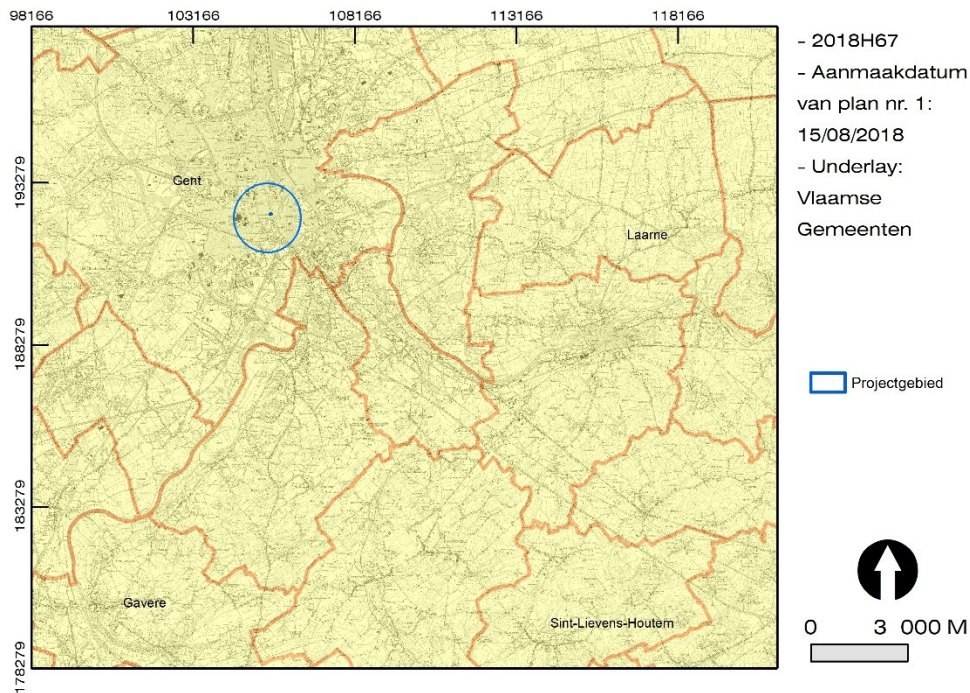
De archeologienota bestaat in zijn geheel uit drie delen:

1. Privacyfiche (niet publiek beschikbaar)
2. Het Verslag van Resultaten
3. Het Programma van Maatregelen

Voorliggend document is het derde onderdeel, namelijk het **Programma van Maatregelen**. Hierin worden de maatregelen beschreven om het kennispotentieel van het onderzoeksgebied definitief vast te stellen. Dit gebeurt op basis van de gegevens uit het Verslag van Resultaten.

2.2 Onderzoeksopdracht

Het onderzoeksgebied waarvoor een archeologienota dient te worden opgemaakt bevindt zich in het Vlaamse Gewest, Provincie Oost-Vlaanderen, Stad Gent, ter hoogte van de Gustaaf Callierlaan 255-256, nabij het kruispunt van de B401 ("de fly-over") en de Sint-Lievenslaan (R40 of "stadsring").

5

Figuur 1. Situering van het volledige onderzoeksgebied ten opzichte van de Vlaamse Gemeenten.

Het onderzoeksgebied bevindt zich volgens het Gewestplan binnen een woongebied met culturele, historische en/of esthetische waarde (code 0101).

Figuur 2. Situering van het volledige onderzoeksgebied ten opzichte van het Gewestplan.

Concreet is getracht vast te stellen of een archeologische site binnen het projectgebied aanwezig is en wat de karakteristieken en de bewaringstoestand hiervan zijn. Tevens werd de impact van de toekomstige werken op de ondergrond en het eventueel archeologisch erfgoed vastgesteld.

De resultaten van dit onderzoek laten toe een gemotiveerd advies te formuleren met betrekking tot de vervolgstategie en de methodiek hiervan. De bureaustudie kan worden gedistilleerd tot onderstaande basisonderzoeksvragen:

- *Welke aanwijzingen bieden de bestaande landschappelijke en geologische bronnen aangaande de bewaringstoestand van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed?*
- *Welke aanwijzingen bieden de bestaande historische en archeologische bronnen over het aanwezige archeologisch erfgoed?*
- *Wat is de impact van de geplande werken op het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed?*
- *Is verder onderzoek noodzakelijk? Zo ja, welke is de te volgen strategie?*

Deze betrachting is vervat in het Verslag van Resultaten. In onderstaand onderdeel wordt de volledigheid van dit verslag getoetst en worden de vervolgstappen (= de maatregelen) voor het onderzoeksgebied uitgelegd: er is geen verder onderzoek op de site noodzakelijk.

3 GEMOTIVEERD ADVIES

3.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Het onderzoek kadert in de aanvraag van een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van stedenbouwkundige handelingen (slopen van de bestaande bebouwing en nieuwbouw van een appartementsgebouw met ondergrondse garage).

Het uitgevoerde vooronderzoek dat in het Verslag van Resultaten is verwerkt, is een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem in de vorm van een bureaustudie. Immers, het projectgebied is volledig verhard en bebouwd.

Het bureauonderzoek zelf kon volledig worden uitgevoerd:

- het plangebied kon worden afgebakend, zowel landschappelijk als kadastraal
- reeds verstoorde zones zijn in kaart gebracht
- de gekende ecologische en aardkundige data zijn geïnventariseerd
- de gekende archeologische en historische waarden en indicatoren van het onderzoeksgebied zijn geïnventariseerd
- het betreft een archeologienota in het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen, waarbij de geplande bodemingrepen in kaart zijn gebracht
- de vervolgstategie werd opgesteld

Het bureauonderzoek heeft, in zijn huidige vorm, de mogelijkheid geboden een historisch en archeologisch overzicht van het projectgebied te schetsen en om de gepaste maatregelen –enkel indien er aanwijzingen zijn voor bewaarde archeologische sites- voor het verdere verloop van het archeologische traject uit te tekenen.

3.2 Impactbepaling van de geplande werken

Op basis van de inzichten, verworven in de geplande werken binnen het projectgebied, kan worden gesteld dat de impact van de geplande werken bestaat uit de bouw van een appartementsgebouw op tien bouwlagen.

De geplande werkzaamheden binnen het onderzoeksgebied behelzen de nieuwbouw van een appartementsgebouw met kantoorruimte en een ondergrondse garage. Dit omvat:

- Het afbreken van de bestaande woningen
- Het uitbreken van de aanwezige verharding
- Nieuwbouw appartement met 8 bovengrondse en 2 ondergrondse bouwlagen
- Aanleg van een tuinzone met fietsenberging
- Het aanleggen van rioleringen en nutsleidingen

De geplande bodemingrepen vinden echter voor het grootste deel plaats in reeds verstoord terrein, waardoor de impact op het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed eerder beperkt is. Gelet op deze beperkte bijkomende verstoring en het lage potentieel op archeologische kenniswinst, dienen geen maatregelen genomen te worden teneinde deze archeologische waarden vast te stellen, te registreren en waarderen, of te behoeden van vernietiging. Zie *§Programma van Maatregelen* besproken.

8

3.3 De waardering van de site

Op basis van de gegevens uit het verslag van resultaten kan worden gesteld dat:

1. Het projectgebied is gelegen binnen het overstromingsgebied van de Schelde. Het gebied stond lange tijd gekend als de Muinkmeersen wat wijst op een erg natte bodemgesteldheid. Hierdoor kan gesteld worden dat er een eerder lage verwachting bestaat voor het aantreffen van archeologische sporen.
2. Het projectgebied bevindt zich op de rand van de stad, net binnen de derde stadsomwalling, die dateert uit de 16^e eeuw. De Muinkmeersen waren onderhevig aan overstromingen maar konden seizoenaal in gebruik genomen worden als bleekweides.
3. Hoewel de aanleg van de spoorlijn in 1837 en de inrichting van de dierentuin rond 1850 een eerste aanzet vormden voor de ontwikkeling van dit stadsdeel, bleef de onmiddellijke omgeving van het projectgebied een onontgonnen gebied.

4. Na het slechten van de stadsomwalling rond 1860 werd de Sint-Lievenslaan aangelegd, die later deel zal uitmaken van de Stadsring en ook de Gustaaf Callierlaan werd rond 1869 afgelijnd. Hierdoor werd op de hoek van deze straten reeds gestart met het bouwen van woonhuizen. Ook de woonhuizen binnen het projectgebied dateren hoogstwaarschijnlijk uit deze periode.
5. De echte verstedelijking van het gebied wordt pas ingezet aan het begin van de 20^e eeuw. Er wordt een radiaal stratenpatroon aangelegd, waarrond een mengeling van sociale huisvesting en burgerhuizen wordt opgericht.

Op basis van deze data kan dus worden gesteld dat de kans op de aanwezigheid van goed bewaarde archeologische sporen en structuren zeer laag is en beperkt blijft tot een klein oppervlak. Bijgevolg zullen eventueel aanwezige archeologische sporen niet in een ruimere archeologische context geïnterpreteerd kunnen worden waardoor het kennisvermeerderingspotentieel van de site zeer klein is.

3.4 Bepaling van de maatregelen

Binnen het projectgebied zal het bodemarchief door het afbreken van de bestaande bebouwing en het oprichten van een nieuwbouw verstoord worden, waardoor strikt gezien een behoud van het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed in situ niet mogelijk is. Gezien het feit echter dat het verslag van resultaten aangetoond heeft dat de kans op het aantreffen van goed bewaarde archeologische sporen zeer laag is, worden verdere maatregelen niet noodzakelijk geacht. De impact van de werken op het archeologisch kennispotentieel en dus het verlies aan historische en archeologische kennis is verwaarloosbaar.

4 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

4.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Het doel van de bureaustudie was een inzicht te verkrijgen in het archeologisch potentieel van het projectgebied, alsmede de impact van de geplande werken op het archeologische erfgoed in te schatten. Aldus kan een advies gevormd worden voor de vervolgstategie op de projectlocatie.

Aan de hand van de ingezamelde data kan gesteld worden dat de verwachting met betrekking tot alle periodes zeer laag is. Bijgevolg worden verdere maatregelen niet noodzakelijk geacht en dienen geen verdere onderzoeksvragen te worden gesteld.

4.2 Onderzoeksstrategie en -methode

De onderzoeksstrategie wordt bepaald als een traject van verschillende onderzoeksmethodes, waarbij dient te worden afgewogen of deze individuele methodes mogelijk, nuttig, schadelijk en/of noodzakelijk zijn. Onderstaande tabel geeft de mogelijke onderzoeksmethodes weer.

Soort onderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Evaluatie
Bureauonderzoek	JA	JA	NEE	JA	Is reeds uitgevoerd.
Archiefonderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Kan op bouwhistorisch vlak nuttige informatie opleveren, maar biedt geen meerwaarde voor de archeologische verwachting van het projectgebied.
Geofysisch onderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Grondradar of weerstandsmeting biedt weinig mogelijkheden: grondsporen zijn in deze context niet detecteerbaar. Een puinrijke bodem is niet optimaal voor EM of GPR.
Veldkartering	NEE	NEE	NEE	NEE	De site is volledig bebouwd en verhard.
Landschappelijke boringen	NEE	NEE	NEE	NEE	Niet noodzakelijk, het onderzoeksgebied is volledig bebouwd en verhard en bestaat uit een groot deel antropogene bodems.
Verkennde en waarnemende archeologische boringen	NEE	NEE	NEE	NEE	Er zijn geen concrete aanwijzingen voor de aanwezigheid van steentijdartefactsites binnen het projectgebied. Tevens weinig effectief voor het opsporen van grondsporen.
Proefsleuven/ proefputten	NEE	NEE	NEE	NEE	Zeer lage kans op het aantreffen van goed bewaarde

Soort onderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Evaluatie
					archeologische sporen. Hoge logistieke kosten voor het gebrek aan kenniswinst aangezien eventueel aangetroffen sporen niet in een ruimere context geïnterpreteerd kunnen worden.
Andere	NEE	NEE	NEE	NEE	Nvt.

Op basis van deze evaluatie en de reeds uitgevoerde onderzoeken, kan gesteld worden dat geen verder onderzoek op de site noodzakelijk is.

4.3 Onderzoekstechnieken

Niet van toepassing.

4.4 Afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk

Alle afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk, de geldende wettelijke basis voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek in Vlaanderen, moeten worden gemeld en gemotiveerd.

In het Programma van Maatregelen voor dit onderzoeksgebied worden geen afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk voorzien.

4.5 Randvoorwaarden.

Niet van toepassing.

5 BESLUIT

Naar aanleiding van de geplande nieuwbouw van een appartementsgebouw met ondergrondse garage aan de Gustaaf Callierlaan 255-256 te Gent, werd door Hembyse Archeologie onderzocht wat het archeologisch kennispotentieel van de site is en wat de te nemen maatregelen zijn om dat kennispotentieel te vrijwaren voor vernietiging.

De bureaustudie heeft aangetoond dat het projectgebied gelegen is binnen het overstromingsgebied van de Schelde. Dit drassige gebied stond lange tijd gekend onder de benaming Muinkmeersen en kon slechts seizoenaal in gebruik worden genomen als zone voor bleekweides. Hoewel het gebied binnen de derde stadsomwalling van de stad Gent gelegen was, werd dit stadsdeel pas ontwikkeld vanaf de 19^e eeuw. De aanleg van de spoorlijn Gent-Mechelen en de 'Jardin Zoologique' waren de eerste grote wijzigingen in de omgeving van het projectgebied. Het projectgebied zelf werd pas in de tweede helft van de 19^e eeuw in gebruik genomen, na de heraanleg van de Sint-Lievenslaan in het zuiden en de Gustaaf Callierlaan ten oosten van het projectgebied. De bebouwing aan de straatzijde kan immers gesitueerd worden in de tweede helft van de 19^e eeuw, waarbij ook het achterplan werd aangelegd. Aan het begin van de 20^e eeuw werd tenslotte ook de nabije omgeving van het projectgebied geürbaniseerd.

Er kan dus besloten worden dat er een lage kans is op het aantreffen van archeologische grondsporen, en dat de menselijke ingrepen met het oog op het bouwrijp maken van het terrein -waarbij een pakket van ten minste anderhalve meter werd uitgegraven- een negatieve impact gehad hebben op het eventueel aanwezige bodemarchief dat gelet op het historische grondgebruik slechts beperkt in dikte was. Deze verwachting geldt eveneens voor oudere sporen zoals steentijdartefactsites. De aangetroffen zandige afzettingen dateren immers uit het Weichseliaan, en tijdens deze periode werd geopteerd voor hogere, drogere opduikingen zoals stuwwallen. Aanwijzingen voor de aanwezigheid van dergelijke opduikingen werden niet aangetroffen.

Bijgevolg kan gesteld worden dat verder archeologisch onderzoek niet noodzakelijk wordt geacht.

6 LIJST VAN GEBRUIKTE GRONDPLANNEN

PLAN NR	Onderwerp	Analoog/digitaal aangemaakt
NR 01	Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Vlaamse Gemeenten	digitaal
NR 02	Situering van het projectgebied op het Gewestplan	digitaal

7 LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1. Situering van het volledige onderzoeksgebied ten opzichte van de Vlaame Gemeenten.	5
Figuur 2. Situering van het volledige onderzoeksgebied ten opzichte van het Gewestplan.	6

Hembyse Archeologie is een handelsnaam van Hembyse bvba.

Maatschappelijke zetel: Kastanjestraat 26, 9000 Gent

BTW: BE 0677.720.687

IBAN: BE25890214307282

BIC: VDSP BE 91

Tel. 0032 472 89 97 66

E-mail: info@hembyse.net

Website: www.hembyse.net

